

Voor de liberaal is het leven uitsluitend waardevol als hij het zelf als waardevol beschouwt

waardevol maken, maar de grotere zaken in het leven, zoals een carrière of een gezin. De belangrijke keuzes in het leven nemen we niet zomaar, maar op grond van de overtuiging dat deze zaken ook de moeite waard zijn om na te streven. Door het nemen van dergelijke weloverwogen keuzes creëert de mens gedurende zijn leven zijn eigen identiteit. Volgens Dworkin streeft de mens ook naar een dood die past bij deze identiteit. Als iemand wilsonbekwaam wordt, is hij echter niet meer in staat beslissingen te nemen die bijdragen aan de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid. Hij leeft enkel nog van moment tot moment. Volgens Dworkin doet een dergelijke laatste levensfase afbreuk aan het leven als geheel. De wilsverklaring kan worden gezien als de wens niet langer te willen leven als men niet langer de persoon is die hij was. Deze weloverwogen euthanasiewens mag volgens Dworkin zwaarder wegen dan het eventuele plezier dat iemand op zijn oude dag nog zou kunnen meemaken.

Religieuze visie

Zowel de religieuze als de liberale visie behelst waarden die een rol spelen in kwesties rondom euthanasie. Het liberale ideaal om het leven in te richten zoals men zelf goeddunkt, heeft ook betrekking op de dood. Voor de meesten zal een levenseinde waarin men nog de tegenwoordigheid van geest bezit om een mooi afscheid te kunnen meemaken, aanlokkelijker klinken dan een einde waarbij men overgeleverd is aan een ander. Te veel waarde hechten aan mentale capaciteiten heeft echter ook een keerzijde: het dreigt een mens die deze capaciteiten niet meer bezit af te schilderen als een minderwaardig mens, iets wat in strijd is met het gangbare idee dat alle mensen gelijkwaardig zijn. Hieruit blijkt dat het religieuze idee dat het menselijk leven een intrinsieke waarde heeft, ook geldig is.

Idealiter zou men bij euthanasie op grond van een wilsverklaring dan ook recht doen aan zowel het ideaal van zelfbeschikking als aan de beschermwaardigheid van het leven. In de praktijk is dit echter onverenigbaar. Bekijk men het gebruik van de wilsverklaring in het licht van de religieuze visie op de menselijke waardigheid, dan moet geoordeeld worden dat men niet op een wilsverklaring

mag afgaan. Het menselijk leven is immers waardevol, ongeacht wat de opsteller van de wilsverklaring hier zelf van vindt. Aan zelfbeschikking wordt geen waarde gehecht. De euthanasie zou nog kunnen worden toegestaan op grond van *barmhartigheid* als de patiënt ernstig lijdt. Het probleem hierbij is echter dat barmhartigheid een waarde is die niet zonder zelfbeschikking kan. Lijden is grotendeels een subjectief criterium. Communicatie tussen arts en patiënt is onontbeerlijk, maar juist deze is dan vaak niet meer mogelijk.

Liberaal

Voor de liberaal daarentegen is het leven uitsluitend waardevol als hij het zelf als waardevol beschouwt. Een wilsverklaring kan worden gezien als de wens van de patiënt om niet meer te leven als hij niet langer de persoon is die hij was. De wilsverklaring mag daarom worden ingewilligd op grond van het recht op *zelfbeschikking*. Barmhartigheid speelt geen rol, omdat het lijden dat een rol speelt bij de vrees van verlies van identiteit geen fysiek lijden is, maar een existentieel lijden. Hoewel dit lijden reëel is ten tijde van de opstelling van de wilsverklaring, kan het geen rol meer spelen op het moment dat de patiënt eenmaal wilsonbekwaam is. Ook de beschermwaardigheid van het leven speelt niet langer een rol, nu de patiënt zelf bepaalt welke waarde hij aan zijn leven hecht.

De vraag welke waarde aan de wilsverklaring gehecht mag worden, valt dus alleen eenduidig te beantwoorden als men duidelijk kiest om of zelfbeschikking of de beschermwaardigheid van het leven als hoogste waarde te stellen. Stelt men zelfbeschikking voorop, dan worden barmhartigheid en de beschermwaardigheid van het leven volledig aan de kant geschoven. Het menselijk leven wordt zonder meer opgeofferd aan een idee dat de patiënt ooit had. Kiest men ervoor de beschermwaardigheid van het menselijk leven voorop te stellen en daarmee de wilsverklaring te negeren, dan loopt men het risico dat de patiënt in leven wordt gehouden terwijl hij ernstig lijdt. Beide situaties zijn onwenselijk, waaruit blijkt dat euthanasie in het geval van een wilsonbekwame patiënt zeer lastig te rechtvaardigen is. Wanneer niet meer uitdrukkelijk om de dood verzocht kan worden, zal euthanasie moreel niet meer juist aanvoelen. ■

contact

fedorgelo@gmail.com
cc: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling gemeld door de auteur.

web

De voetnoten en meer informatie over dit onderwerp vindt u op medischcontact.nl/artikelen.